

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

**Metis Montessori Lyceum
VMBOGT**

Plaats : Amsterdam
BRIN nummer : 16PS|C16
BRIN nummer : 16PS|16|VMBOGT
Onderzoeksnummer : 281960
Datum onderzoek : 6 november 2014 - 19 januari 2015
Datum vaststelling : 4 mei 2015

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 6 november 2014 en 19 januari 2015 een onderzoek uitgevoerd op het Metis Montessori Lyceum, afdeling vmbo-t om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs op deze afdeling en over de naleving van wet- en regelgeving.

De afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum is een afdeling met circa 200 leerlingen en is tijdelijk gehuisvest in een monumentaal pand aan de Voormalige Stadstimmertuin aan de rand van het centrum van Amsterdam. De afdeling, die haar onderwijs op de Montessori principes baseert en daarnaast 'Wereldburgerschap' als belangrijke pijler heeft, hanteert een tweejarige havo-vmbo-t brugperiode. Leerlingen met een vmbo-t/havo advies kunnen zo laten zien welke havo capaciteiten zij hebben. In het eerste en tweede leerjaar wordt gedetermineerd welke leerlingen doorstromen naar het derde jaar van het havo en welke leerlingen op de afdeling doorgaan voor een vmbo-t diploma. In principe zijn de roosters en het aanbod erop gericht om direct of via een vmbo-t diploma door te stromen naar de afdeling havo van het Metis Montessori Lyceum of van een van de andere zusterscholen binnen de Montessori Scholengroep.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende.

Wij hebben voor de afdeling een risicoanalyse uitgevoerd. Uit deze analyse kwam naar voren dat de opbrengsten op deze afdeling onbekend zijn. Uit deze analyse kwam tevens naar voren dat er mogelijk tekortkomingen zijn op het gebied van de kwaliteit van het onderwijsproces en de naleving van wet- en regelgeving.

Op 4 juni 2014 hebben wij de uitkomsten van deze risicoanalyse met het bevoegd gezag besproken. Daarbij zijn vanuit de schoolleiding ook risico's benoemd. Naar aanleiding van dit gesprek is besloten een onderzoek uit te voeren, met belangrijke redenen vanuit de inspectie om voor deze afdeling voor het eerst een arrangement vast te stellen.

Toezichthistorie

De afdeling vmbo-gt van het Metis Montessori Lyceum is met haar vier jaren een relatief nieuwe afdeling en heeft tot op heden geen toezichtarrangement ontvangen.

Onderzoeksopzet

De inspectie vormt haar kwaliteitsoordelen door de onderwijspraktijk van de school te toetsen aan een selectie van kwaliteitsindicatoren uit het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren uit het zogenaamde kernkader onderzocht. Dit is het gedeelte uit het toezichtkader dat bij al onze kwaliteitsonderzoeken minimaal wordt beoordeeld.

Om het onderzoek goed te laten aansluiten bij de specifieke kenmerken van de school en de onderzochte afdeling hebben we het onderzoek aangevuld met indicatoren uit het zogenaamde aanvullende kader. Zo zijn indicatoren over differentiatie en schoolklimaat toegevoegd. Deze indicatoren zijn toegevoegd omdat ze gezien de onderwijsvisie van de school en de deels heterogene groepen van extra belang zijn. Daarnaast ontvingen wij tijdens de eerste onderzoeksdag zorgelijke signalen rond het schoolklimaat van de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum.

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Wij hebben relevante documenten van en over de school geanalyseerd.
- Onder de leerlingen zijn digitale vragenlijsten uitgezet waarin leerlingen bevraagd zijn naar hun oordeel over het didactisch handelen en het schoolklimaat.
- twee schoolbezoekdagen (éénmaal aangekondigd, éénmaal onaangekondigd), waarbij wij in een aantal lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd.
- Wij hebben gesprekken gevoerd met het management, leraren, zorgfunctionarissen en verschillende groepen leerlingen.
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie en bestuur.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

2. CONCLUSIES EN TOEZICHTARRANGEMENT

Een kwaliteitsonderzoek zoals wij hebben uitgevoerd, leidt tot een zogenaamd toezichtarrangement voor kwaliteit en/of voor naleving. Een arrangement kan *basistoezicht* inhouden of juist *aangepast* toezicht inhouden. In het eerste geval (bij basistoezicht) vinden wij de kwaliteit van voldoende niveau en is het daarom niet nodig om de school onder intensief toezicht te plaatsen. Als er echter teveel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt conform beslisregels geoordeeld dat de kwaliteit onvoldoende is en stellen we een aangepast arrangement vast voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of voor naleving.

Onze conclusie voor het Metis Montessori Lyceum, afdeling vmbo-t is als volgt: Op basis van het onderzoek kennen wij aan deze afdeling een aangepast arrangement zwak toe vanwege een onvoldoende onderwijsproces. De opbrengsten zijn bij deze relatief jonge afdeling onbekend. De kwaliteitszorg is over het geheel genomen voldoende, maar kent wel een tekortkoming.

De afdeling valt hiermee onder intensief toezicht. Met het bevoegd gezag hebben wij afgesproken dat het onderwijsproces in het najaar van 2016 weer van voldoende niveau is. Daarnaast is afgesproken dat de opbrengsten - na de eerste twee examenjaren voor de afdeling - ook voldoende zijn. Hieraan voorafgaand zullen wij een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (okv) uitvoeren om na te gaan of de tekortkomingen zijn opgeheven.

Verder maken wij nadere afspraken met het bevoegd gezag over te bereiken tussenresultaten. Deze afspraken worden vastgelegd in een toezichtplan. Wij hebben geen tekortkomingen in de naleving van de wettelijke voorschriften vastgesteld.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit zijn gekomen. Eerst geven we een samenvattend algemeen beeld over de kwaliteit van het onderwijs op de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum. Daarna volgt het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen in onderlinge samenhang toe.

3.1 Algemeen beeld

De inspectie beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs op de vier jaar oude afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum in Amsterdam als onvoldoende.

Tijdens de twee onderzoeksdagen bleek dat de dagelijkse lespraktijk op de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum niet voldoet aan de basisvoorwaarden. Er wordt niet efficiënt gebruik gemaakt van de onderwijstijd, de opbouw van de lessen is onvoldoende doelgericht, leerlingen zijn onvoldoende actief betrokken en zij krijgen onvoldoende effectieve feedback op hun leerproces. Daarnaast stemmen docenten onvoldoende af op verschillen tussen leerlingen als het gaat om instructie en verwerkingsopdrachten en dat terwijl de afdeling wel actief beleid voert om leerlingen te laten werken op een hoger niveau om hen door te laten stromen naar het havo.

Het schoolklimaat is over het geheel genomen als voldoende beoordeeld, maar de inspectie ziet in dit kader wel een duidelijk verschil tussen onderbouw en bovenbouw. Door de verschillende gesprekken, de uitkomsten van de door de inspectie afgenomen leerlingenvragenlijsten en de lesobservaties zijn wij van mening dat de veiligheidsbeleving in de bovenbouw van de afdeling vmbo-t extra monitoring behoeft.

De kwaliteitszorg is over het geheel voldoende planmatig en systematisch, maar er is nog geen sprake van daadwerkelijke borging van de kwaliteit van het onderwijs.

De relatief jonge afdeling vmbo-t heeft dit schooljaar (2014-2015) voor het eerst leerlingen die opgaan voor het vmbo-t examen. Dit zal aan het einde van dit schooljaar een eerste beeld geven wat de uiteindelijke output is van het onderwijs op de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum.

3.2 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs.

De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Wij hebben daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften. Dit wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.					•
1.2.3	De leerlingen lopen weinig vertraging op in de bovenbouw van de opleiding vmbo-gt.					•
1.3.3	De leerlingen van de opleiding vmbo-gt behalen voor het centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.					•
1.4.3	Bij de opleiding vmbo-gt zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.					•

De sociale opbrengsten zijn van voldoende niveau		1	2	3	4	5
2.1	De sociale opbrengsten zijn van voldoende niveau.					•

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken		1	2	3	4
4.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.		•		

Het schoolklimaat is ondersteunend en gericht op een brede vorming		1	2	3	4
5.1	De leraren bevorderen door hun handelen de verwerving van sociale en maatschappelijke competenties van leerlingen.			•	
5.2	De school en haar omgeving vormen een gezamenlijke pedagogische gemeenschap.			•	
5.3	De school vormt een sociaal veilige gemeenschap.			•	

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.1	De onderwijsactiviteit heeft een doelgerichte opbouw.		•		
7.2	De leraar geeft een begrijpelijke uitleg.			•	
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.		•		
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.		•		

De leraren stemmen hun didactisch handelen af op verschillen tussen leerlingen		1	2	3	4
8.2	De leraar stemt de instructie af op verschillen tussen leerlingen.		•		
8.3	De leraar stemt de verwerking af op verschillen tussen leerlingen.		•		

De school biedt effectief aanvullend onderwijs en ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. (basisondersteuning) (De school bestrijdt effectief achterstanden.)		1	2	3	4
9.1	De school volgt systematisch de vorderingen van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen.			•	
9.2	De school bepaalt wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte is van individuele of groepen leerlingen.			•	
9.4	De school voert de ondersteuning planmatig uit.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.1	De school evalueert systematisch de opbrengsten.			•	
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.1	De school evalueert systematisch het onderwijsproces.			•	
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.			•	
13.3	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsproces.		•		

Nalevingsindicatoren 2013		ja	nee
N1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de onderzochte onderdelen (WVO, art. 24c en 24a).	•	

Nalevingsindicatoren 2013		ja	nee
N2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de onderzochte onderdelen (art. 24c en 24 WVO).	•	
N4	Door of namens het bestuur zijn het Examenreglement en het PTA naar de inspectie gestuurd en deze documenten bevatten de onderzochte onderdelen (Eindexamenbesluit art. 31).	•	

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

Opbrengsten

Momenteel zijn de opbrengsten van de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum onbekend. Deze vier jaar oude afdeling heeft dit jaar voor het eerst examenkandidaten. Er zijn dus geen gegevens beschikbaar met betrekking tot de indicatoren bovenbouwrendement, gemiddeld CE cijfer en verschil tussen schoolexamen en centraal examen.

De gegevens rond het onderbouwrendement zijn deels wel beschikbaar, maar onvoldoende betrouwbaar om er een oordeel aan te koppelen. De oorzaken hiervoor zijn de volgende: de eerste twee leerjaren van de afdeling vmbo-t staan op een ander administratief vestigingsnummer ingeschreven dan de leerlingen van de bovenbouw. Daarnaast zijn op deze administratieve vestigingsnummers de afgelopen jaren leerlingengroepen van wisselend niveau en samenstelling ingeschreven. Daarom zal ook het onderbouwrendement het oordeel 'niet te beoordelen' krijgen.

De school brengt momenteel de sociale en maatschappelijke competenties nog niet voor al haar leerlingen in kaart met daarvoor geschikt bevonden toetsen, waardoor er ook geen uitspraak gedaan kan worden over het niveau van de sociale opbrengsten. Leerlingen in het eerste leerjaar worden op het MML wel individueel beoordeeld voor het school eigen vak Wereldburgerschap. Een volgende stap is om de sociale opbrengsten voor alle leerlingen in kaart te brengen.

Onderwijsproces

Op basis van een substantieel aantal lesobservaties verdeeld over twee schoolbezoekdagen stelt de inspectie vast dat de leskwaliteit op de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum onder de maat is. Meer dan een kwart van de lessen voldoet niet aan de basisvoorwaarden, zoals efficiënt gebruik van de onderwijstijd, een doelgerichte opbouw van de onderwijsactiviteit, een actieve betrokkenheid van de leerlingen en het geven van een effectieve feedback. Wij zien als belangrijke oorzaken ten eerste het verschillend hanteren van schoolregels. Ten tweede zijn er onlangs veel nieuwe docenten ingestroomd, die samen met het zittende personeel nog een team moeten gaan vormen met een gezamenlijke visie op het onderwijs op de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum.

Op de afdeling wordt door het personeel de schoolregels zeer wisselend geïnterpreteerd. Door deze grote variatie in handhaving van schoolregels bestaat onder leerlingen onduidelijkheid wat nu wel of niet mag. Tijdens de lesobservaties worden bijvoorbeeld ook relatief veel 'uitgestuurde' leerlingen buiten klaslokalen aangetroffen, die geruime tijd buiten de klas staan

en niet helder hebben wat van hen verwacht wordt. Ordeverstoringen, die aan dergelijke maatregelen van docenten voorafgaan, zorgen bij meer dan een kwart van de lessen voor het 'weglekken' van onderwijstijd. Het deels nieuwe docententeam heeft in een te groot aantal lessen zichtbaar moeite om te komen tot een klassenklimaat, waarin leerlingen op actieve wijze werken aan het behalen van een lesdoel dat vooraf bepaald is en door de juiste feedback weten hoe zij verder kunnen komen in hun leerproces. Aan de meer complexere didactische vaardigheden zoals differentiatie op instructie en verwerkingsopdrachten en een duidelijke Montessori aanpak binnen de les, komen de meeste docenten al helemaal niet toe.

Tijdens de eerste onderzoeksdag zijn daarnaast tijdens de gesprekken verschillende signalen afgegeven, waardoor er een vermoeden was dat het schoolklimaat risico's vertoonde. Ook werden tijdens de lesobservaties gedragingen gesignaleerd die de sfeer in de klas niet ten goede kwamen. De inspectie heeft daarom bij de leerlingen een vragenlijst laten afnemen rond het onderwerp 'sociale veiligheid'. Uit deze vragenlijst kwam naar voren dat over het geheel genomen de leerlingen van de vmbo-t afdeling van het Metis Montessori Lyceum zich voldoende veilig voelen op school. Toch is er een indicatie dat de leerlingen in de onderbouw zich prettiger voelen op school dan de leerlingen in de hoogste twee leerjaren. Via gesprekken met bovenbouwleerlingen is dit beeld enigszins genuanceerd, doordat de leerlingen twijfelen aan de betrouwbaarheid van de antwoorden die door bovenbouwleerlingen zijn gegeven. De leerlingen zouden de vragenlijst niet even serieus hebben ingevuld, wat op zichzelf ook een indicatie is ten aanzien van de houding van de bovenbouwleerlingen. Neemt niet weg dat de school - ook gezien de ernstige tekortkomingen binnen de lespraktijk - de veiligheidsbeleving op de locatie Voormalige Stadstimmertuin - met name in de bovenbouw - dient te monitoren om de veiligheid op de locatie te blijven waarborgen. Daarnaast doet de school er verstandig aan om de faciliteiten en buitenschoolse activiteiten van de hoofdlocatie en de locatie Voormalige Stadstimmertuin op een gelijke wijze vorm te geven om het welbevinden en het gevoel van gelijkwaardigheid van de leerlingen van de afdeling vmbo-t ten opzichte van de havo en vwo leerlingen op de hoofdlocatie te bevorderen.

De zorg op de afdeling vmbo-t is van voldoende niveau. De kern van de begeleiding ligt bij de mentor en de school beschikt verder over een zorgteam. De zorgroute is bekend voor docenten en leerlingen. De intake van leerling geschiedt zorgvuldig, via warme overdracht. De school maakt in de onderbouw gebruik van de genormeerde toetsen, Diataal en Diacijfer. De school heeft de extra zorg onderverdeeld in verschillende thema's en onderwerpen, zoals autisme, pesten en langdurig zieke kinderen. In het ondersteuningsplan hangt onder ieder thema of onderwerp vervolgens een

stappenplan. Via dit stappenplan is duidelijk wie welke actie onderneemt. Aanmelden voor de bovenschoolse voorzieningen geschiedt eveneens volgens een vast protocol. De begeleiding ten aanzien van deze extra zorg wordt op een voldoende planmatige wijze opgepakt met gerichte handelingsadviezen voor in de klas. Naast signalering door mentor en het overige team houdt de school via het E-movo onderzoek van de GGD zicht op de onderwerpen die binnen de zorg en begeleiding extra zorg behoeven. De zorg kan kwalitatief versterkt worden door nadrukkelijker stil te staan bij het effect van de hulp/interventies. Een jaarverslag waarin kwantitatief en kwalitatief de zorg gevalueerd wordt kan hierbij helpen.

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg van de afdeling vmbo-t van het Metis Montessori Lyceum is over het geheel genomen van voldoende niveau. Naast een schoolplan werken de verschillende deelscholen, zoals afdeling vmbo-t, met een zogenaamd 'deelschoolplan' waarin de focus van de betreffende deelschool verwoord staat. Hierbij is een duidelijke cyclische aanpak te herkennen van evaluaties op de plannen en de aangepaste doelstellingen die daaruit voortvloeien. Deze cyclische aanpak gebeurt niet alleen op deelschoolniveau, maar ook op het niveau van de secties.

Wat betreft evaluatie en het doelgericht werken aan de verbetering van opbrengsten maakt de school gebruik van het MMP systeem dat gekoppeld is aan het leerlingsvolgsysteem. Bij de afdeling vmbo-t is het van belang dat de school op dit moment zelf goed zicht blijft houden op haar rendementen, omdat deze momenteel alleen gedestilleerd kunnen worden uit schooleigen gegevens. Het Metis Montessori Lyceum heeft enkele jaren geleden aansluiting gezocht bij het kwaliteitsverbetertraject van de gemeente Amsterdam (KVA) om naast haar onderwijs ook haar organisatie te verbeteren. In dit kader is er ook een eerste 'beeld' van de leskwaliteit gemaakt van de totale school via lesobservaties door een begeleider vanuit het KVA traject. De school is op het moment van het onderzoek nog niet zo ver dat zij ook zelf een volledig beeld heeft van de leskwaliteit op de afdeling vmbo-t en hierdoor adequaat op de verbetering van de kwaliteit heeft kunnen sturen. Ondanks de ondersteuning van de vele nieuwe docenten binnen de afdeling, zal het vmbo-t team nog extra moeten investeren in een gezamenlijke visie op het onderwijs op de locatie Voormalige Stadstimmertuin. Er is op het moment van het onderzoek nog geen sprake van een daadwerkelijke borging van de kwaliteit van onderwijsproces op de afdeling vmbo-t. De school zal zich - ook gezien de door de inspectie vastgestelde tekortkomingen - moeten beraden op de speerpunten en prioritering in het plan

van aanpak om de kwaliteit van het onderwijs zo snel mogelijk weer minimaal op het basisniveau te krijgen.